

Драчук Ю.З., д.е.н., професор,
Чейлях Д.Д., інж.,
Інститут економіки промисловості НАН України, Київ
Снітко Є.О., к.т.н., доцент
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка,
Старобільськ, Україна

ЩОДО ПРОБЛЕМ ДЕКАРБОНІЗАЦІЇ ТА «ЗЕЛЕНОГО» ВІДНОВЛЕННЯ В МЕТАЛУРГІЇ УКРАЇНИ

Значне використання природних ресурсів в господарстві країни і дуже великий рівень відходів виробництва призводять до значного накопичення промислових відходів, що потребує невідкладного їх поділу на категорії ресурсних цінних та небезпечних відходів. В свою чергу ці промислові відходи потребують знешкодження або проведення додаткової, більш затратної нейтралізації та послідуемого остаточного розміщення або використання.

Сьогодні завданням є узгодження класифікації відходів з європейською, розроблення плану управління відходами на підприємстві і запровадження принципу розширеної відповідальності виробника. Обмін досвідом між суб'єктами господарювання дуже цінний, як підкреслює президент Професійної асоціації екологів України (ПАЕУ) Людмила Циганок [1]. Для прикладу, з досвіду кращих європейських рішень, там же [1]: «З 2010 року у Польщі щороку зростає кількість перероблених відходів. Наразі цей показник досяг 34%, що дещо менше, ніж у середньому по ЄС. Одним із останніх кроків Польщі в цьому напрямку стало будівництво потужностей для переробки відходів, з метою їх подальшого використання в енергетичних цілях, потужністю 200 тисяч тонн у місті Познань». Фактом такого інноваційного заходу є особове спостереження одного з авторів роботи за реалізацією урахування виду й напрямів формування побутових відходів.

«На сьогоднішній день триває робота над законопроектом №22071-Д – Закон України про управління відходами, який відноситься до рамкового та імплементує європейську директиву. Він стане серйозним базисом для того, щоб розробляти секторальні законопроекти та опрацьовувати їх в Раді. Також важливими моментами будуть впровадження ініціатив, які дозволять збільшити податки на розміщення відходів видобувної галузі; законодавче закріплення за підприємствами обов'язку розроблення планів управління відходами видобувної галузі та запровадження економічних інструментів чи так званих гарантій для подальшого поводження з місцями видалення відходів. Також триває робота над національним законопроектом, над яким допомагають працювати експерти ПАЕУ», - з відома представників Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України.

Україна налаштована просувати «зелений» глобальний порядок денний. У цьому питанні Україна хоче бути лідером серед країн Східного партнерства та адвокатом регіону на різноманітних міжнародних майданчиках, зокрема

конференції ООН по змінам клімату (COP26) або інших форматах на рівні країн Великої сімки, як це підкреслено віце-прем'єр-міністром з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України Ольгою Стефанішиною під час конференції «Дискусія з послами: декарбонізація, COP26, «зелена» економіка» [2], де «Зелена трансформація та зелена економіка стали загальносвітовими трендами. Україна також має значні кліматичні амбіції і долучається до реалізації міжнародних політик у цьому напрямі. Сьогодні кліматичну активність демонструють США, велика системна політика у вигляді Європейського зеленого курсу запроваджується на рівні ЄС, навіть НАТО визначає зміну клімату одним з важливих питань екологічної безпеки, відзначено там же [2], що Україна задекларувала мету синхронізувати свої політики з Європейським зеленим курсом. Це буде реалізовуватися через кліматичні зобов'язання в рамках Паризької кліматичної угоди, зелену трансформацію економіки, енергоефективність, справедливу трансформацію вугільних регіонів. За словами Віце-прем'єр-міністра, досягнення кліматичних амбіцій потребує синхронізації енергетичної, екологічної, економічної та інфраструктурної політик. Акцентовано увагу на необхідності додаткових фінансових інструментів, які допоможуть Україні досягти кліматичних перетворень більш швидко, при спроможностях української економіки. Віце-прем'єр-міністром зазначено, «необхідно створити міжнародний фонд «зеленої» трансформації для України, який прискорюватиме екологічні процеси в нашій країні через стимулювання бізнесу та надання йому доступу до відповідних фінансових ресурсів» .

Формування Концепції «зеленого» енергетичного переходу України до 2050 року зумовлено суттєвою трансформацією підходів до розвитку енергетики в світі у контексті нового "зеленого" енергетичного переходу з особливою увагою до проблем боротьби зі зміною клімату та сталого розвитку економіки. Підписання Паризької угоди у 2015 році окреслило нові міжнародні зобов'язання держав в контексті посилення кліматичної політики. Ці зміни мають безпосередній вплив на країни-партнерів України, зокрема держав-членів Європейського Союзу, де наразі відбувається формування оновленої спільної кліматичної та енергетичної політики [3].

Деякі проблемні питання розвитку економічної науки та господарської практики сьогодні потребують нового осмислення й трактування з урахуванням розвитку сучасних економічної та фінансової наук, поглядів відомих українських і зарубіжних учених. Це стосується питань професіоналізації економічної науки та її історії, питань рівноважного й нерівноважного характеру економічного розвитку, новаторських трактувань підприємця й підприємництва, нових комбінацій у економічному розвитку. В сучасних мовах господарювання необхідно зупинитися на інноваційних рішеннях стосовно використання шлакових відходів металургійної промисловості України. Шлакові відходи розглядаються як найбільш технічно та економічно вигідні альтернативні матеріали для використання в будівельно-ремонтних роботах. Поступове скорочення накопичення відходів металургійної промисловості, розширення можливостей утилізації, знешкодження, екологічно-безпечне їх

видалення для повторного використання у дорожньому будівництві сприятиме підвищенню рівня екологічної безпеки – звільненню земельних площ і заміні природних матеріалів альтернативним.

Проблема використання відходів металургії може бути вирішена шляхом створення циркулярної економіки, що забезпечує максимально повну і комерційно вигідну переробку доменних шлаків з метою зміни на краще екологічної та економічної ситуації в країні, для чого необхідна національна галузь переробки металургійних, зокрема, доменних шлаків.

Для реалізації Промислової стратегії для циркулярної економіки необхідно відмовитись від самого поняття “відходи” як такого. Відходів не існує, існують непридатні до вжитку товарно-матеріальні цінності та сировина, ще не залучені у виробництво. Для них необхідно розробити технології 100 % повторного використання. При цьому, на думку віце-президента ПАЕУ Валентина Щербини, Україна може не тільки виконати це завдання, а й стати одним із європейських лідерів циркулярної економіки, експортуючи не сировину, а технології і обладнання. Науково-технічного потенціалу держави для цього має бути достатньо.

Список літератури

1. Комплексний підхід до управління промисловими відходами – мета взаємодії всіх учасників II Щорічного бізнес-форуму з промислової екології. «Екомодернізація-2021: Кращі практичні рішення» стосовно питань ефективного управління промисловими відходами та аспектам якісної взаємодії у вирішенні проблем сфери між всіма суб'єктами. <https://ecolog-ua.com/news/kompleksnyy-pidhid-do-upravlinnya-promyslovy-my-vidhodamy-meta-vzayemodiyi-vsih-uchasnykiv-ii>

2. Ольга Стефанішина: «Зелена трансформація» дозволить розкрити економічний потенціал України. ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ ПОРТАЛ.- 09.04.2021.- <https://eu-ua.kmu.gov.ua/node/3958>

3. Концепція «зеленого» енергетичного переходу України до 2050 року, Міністерство енергетики та захисту довкілля.- <https://www.ntseu.net.ua/stories/547-concept-2050>